

İLERİCİ DEMOKRATİK HAREKETİN BAŞARI ŞARTLARI

Antiemperyalist savaş ve direnişlerin yürütüldüğü memleketlerde olduğu gibi bizde de ilerici kuvvetlerin birleşmesi günün aksiyon meselesi olarak beliriyor.

Bu konuda cevaplandırılması gereken iki soru var:

- 1- Çeşitli ilerici akım ve kurullar arasında millî demokratik bir çizgide birleşme, faşizme karşı mücadelede işbirliği etme nasıl sağlanacak?
- 2- Faşizme karşı mücadelede başarıya ulaşmak, onu ilerletmek için toplumda hangi kuvvetlere dayanılmalı?

Bu iki soru birbiriyle ilişkili olmakla beraber, aynı şey değildir; yani birincisini cevaplandırıp gerçekleştirmekle ikincisi kendiliğinden çözülmüş olmaz.

Birinci sorunun cevaplandırılmasına, meselâ, Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanının teklif ettiği gibi büyük bir kongre toplayarak gidilebilir. Ortak bir platform üzerinde anlaşmaya varılıp bunun tam bir sadakat ve içtenlikle uygulanacağı, hele aradaki fikir ayrılıkları her ne olursa olsun dayanışmanın hiç zayıflatılmadan sürdürüleceği taahhüt edilir. Sonra kongreye katılan her kurul, grup ve organ bu anlaşmayı kendi faaliyetlerinde uygular, faşizme karşı birlik ve dayanışma gerçekleştirilmiş olur.

Bu Birlik Yeter mi?

İyi ama, böyle bir dayanışma ve birlik faşizmi yenilgiye uğratmaya yeter mi? Çünkü faşizme karşı mücadele sadece ideolojik bir mücadele değil, politik bir iktidar mücadelesidir. Politik iktidar mücadeleleri toplumdaki kuvvetli sosyal sınıfların mücadelesidir. Seçimlerde mücadele edenler, aslında politik partiler değil, onların temsil ettikleri sosyal sınıflardır. Faşist cephenin gazeteleri, dergileri, dernekleri, liderleri, politikacıları var. İlerici demokratik cepheninkinden de çok fazla. Ama birgün faşizm iktidar koltuğuna oturursa bu sadece saydığımız bu faktörlere dayanarak olmayacaktır. Faşizmin toplumdaki gerçek kuvvet kaynağı nedir? Batıda büyük finans ve sanayi sermayesi, bizde ise çıkarları ile emperyalist kuvvetlere bağlı büyük toprak ağaları ve bizim ölçülere göre büyük sermaye grupları.

Faşizmle mücadeleye girişecek ilerici, millî demokratik cephenin toplumdaki kuvvet dayanağı nedir, ne olabilir? Toplumdaki hangi kuvvetler faşizmin dayandığı büyük iktisadî malî kudrete karşı bir karşıt ağırlık teşkil edebilirler? Emekçi halk kütleleri, özellikle işçi köylü ittifakı, şehirli küçük burjuvazi, aydınlar, aydın gençlik, serbest meslek sahipleri siyasi bakımdan aktiftirler, önemli rol oynarlar. Elbette bunların millî demokratik cepheye kazanılması gereklidir. Ama iktisadî politik bir kuvvet olarak faşizmin dayandığı kudretli sınıflar karşısında kendi başlarına karşıt ağırlığı teşkil edemezler, kuvvet dengesini kuramazlar. Küçük burjuvazi, özellikle onun ilerici, mücadelecî kesimleri, halk kütlelerine tesir edebildikleri derecede toplumda önemli rol oynayabilirler.

Millî Burjuvazi

Millî burjuvazinin demokratik cepheye kazanılması meselesine gelince, her şeyden önce bizde bu nitelikle bir burjuvazinin mevcut olup olmadığı araştırılmalıdır. Bizim gibi sanayii gelişmemiş, kuvvetli bir sanayi burjuvazisi meydana gelmemiş bir memleketle, burjuvaziden ithalâtçı, ihracatçı ve rantiyer gruplarını çıkardıktan sonra geriye kalan yerli sanayici grubun sayısı, iktisadî gücü, niteliği nedir? Bu sanayici grubun toprak mülkiyeti, ithalat-ihracat ticaretiyle ilişkisi ne derecededir? Ne derece bunlardan koparak ayrı bir “sanayi burjuvazisi” karakterini almıştır? Bu soruların cevaplandırılması gerekir ilk önce. Bu konuda elimizde yapılmış bilimsel araştırmalar, istatistikler yok. Yalnız, memleket ekonomisinin genel durumuna bakarak (feodal kalıntıları tasfiye edememiş bir tarım ekonomisi üzerine eklenmiş, az gelişmiş bir kapitalizm) sanayicilerin burjuvazinin diğer gruplarından kesinlikle farklılaşmamış, güçsüz bir zümre olduğu söylenebilir.

Bize benzeyen az gelişmiş, tarımsal memleketlerde bu güçsüz sanayi burjuvazisinin yeri ve rolü aynı değildir. Sanayileşmiş kapitalist memleketler geri kalmış kapalı toplumları kendilerine pazar yapmak için ilk zorladıkları zamanlarda yerli sanayi (el sanatları) fabrika ürünleriyle rekabet edemediğinden bir direnme çabası olmuş. Bizde de 19. Yüzyılda böyle bir direniş çabası görülmüş, ama çabuk yenilgiye uğramış. Bugün de doğrudan doğruya sömürge olan memleketlerde yürütülen silâhlı kurtuluş savaşlarında yerli burjuvazinin şu veya bu derecede antiemperyalist kurtuluş savaşına katıldığı, bazı memleketlerde de hareketin başına geçtiği görülmüyor. Lâtin Amerika memleketleri gibi ekonomileri doğrudan doğruya yabancı tröst ve kartellerin hâkimiyeti altına geçmiş memleketlerde yerli burjuvazi antiemperyalist direnişe çeşitli derecelerde katılabiliyor. Yerli burjuvaziler antiemperyalist savaş ve direniş hareketlerine katıldıkları nisbette millî burjuvazidirler.

Bizim Şartlarımız

Bizim şartlarımız bu iki duruma da pek benzemiyor. Biz yabancı işgal kuvvetlerine karşı silâhlı kurtuluş savaşını 40 yıl önce tamamlamışız. Uzun bir süre, kapitülasyonları geri getirir endişesiyle bir yabancı sermaye çekingenliğinden ve kendi kaynaklarımızla devletçilik politikası deneyinden sonra yabancı sermaye son on yıl içinde devlet ve yerli sermaye ile işbirliği yaparak gelmeye başlıyor. Bugün görülen manzara, yerli sanayici grubun, yabancı sermayeye karşı direnişinden çok onunla işbirliği etmek çabasında olduğudur. Her memleketteki bütün özel teşebbüs grupları gibi niteliği icabı kâr peşinde olan yerli sanayici grubu, yabancı sermayeye karşı direnmenin mümkün olmadığı neticesine varmış, onunla işbirliği ederek kârını çıkarmaya bakar görünüyor. Bir kaç yıl önce ilaç sanayiinden şikâyet sesleri yükselmışti; sonra ses seda kesildi ve şimdi piyasa büyük Avrupa ve Amerikan firmalarının markasını, ambalajını taşıyan Türkiye’de yapılmış müstahzarlarla dolu. Aynı durum çeşitli öbür sanayii kollarında da görülmüyor. Ya yabancı sermaye ile ortak teşebbüslere giriliyor, ya da yabancı firmalardan lisans alıp patent hakkı ödeyerek ve mühim parçaları onlardan ithal ederek işbirliği ediliyor. Bazı münferit sanayiciler arasında hoşnutsuzluk varsa bile, genellikle, sanayi burjuvazisinin yabancı sermayeye karşı direnişinin belirtileri ortada görülüyor.

Buna karşılık sanayi burjuvazisinin bir başka yönde direndiğinin belirtileri apaçık görülüyor: İşçi sınıfına karşı direnişi. Kavel olayı bunun son örneği. Grev ve Toplu Sözleşme Kanunlarının geciktirilmesi, bunlarda yapılan değişiklikler, kısıtlamalar, kimin yararına? Sanayi burjuvazisinin yararına, işçi sınıfının zararına! Vergilerde yatırım ve amortisman indirimleri kimin yararına? Sanayi burjuvazisinin! Kimin zararına? Emekçilerini Plânın finansmanında vasitasız vergiler yerine vasıtalı vergilere gitmek kimin yararına, kimin zararına? Cevap yine aynı! Ya Servet Beyannameleri'nin iadesi durumu? Yine aynı cevap.

Tartışmalı Konu

İşçi sınıfı ile diğer emekçiler ve dar gelirliler zararına kendisi için bu çıkarları elde etmeye çabalayan ve başarı da kazanan bu sanayi burjuvazisinin, Anayasa'nın tam uygulanmasını, sosyal adaletin gerçekleştirilmesini, halk kütlelerinin insanca yaşamasını savunan ilerici demokratik cepheye katılacağını, ilk ağızda hür sendikaları ve grev hakkını kaldıracak olan faşizme karşı savaşaacağını ummak ne derece gerçeklere uygun düşer? Ama burjuvazide gerçek demokrasiden, hattâ emeğin haklarından yana ileri görüşlü kimseler bulunabilir. Burada söz konusu olan, tümünde, bir sınıf olarak sanayi burjuvazisidir.

Ama denilecektir ki, bugünkü ekonomimiz karma ekonomidir; özel sektör vardır ve olacaktır. Buna karşı ilerici demokratik cephenin tutumu ne olacaktır? İlerici demokratik cephe, yerli sanayi burjuvazisinin, Anayasanın sosyal adalet ilkelerine uygun şekilde hareket etmesini, işçi haklarını tanınmasını, kalkınmanın finansmanı için gerekli vergi yükünden kaçınmamasını, edindiği kârların büyük kısmını kendi lüks istihlakine değil, memleketin sanayiini geliştirmeye yatırmasını, plân hedeflerine uymasını sağlamaya çalışacaktır. Faşizme karşı demokrasi savaşının bir yanı da bu olacaktır. Yerli sanayi burjuvazisi bu şartları yerine getirdiği taktirde ve nisbette millî burjuvazi olmak niteliğini kazanacaktır.

Bugünkü şartlar ve “gidişat” altında yerli burjuvazi bu nitelikte bir millî burjuvazi haline gelir mi, o da ayrıca tartışılabilir bir konudur.

Sağlam Temel

Bu durumda, faşizmin dayanağı olan kudretli sınıflara karşı dengeyi ancak sayıları kalabalık, gerçek üreticiler oldukları için millî ekonomide yerleri önemli olan emekçiler kurabilir: Sanayi ve tarım işçileri ve fakir köylü. Bunlar ana sınıflardır; insan hak ve hürriyetlerini, sosyal adaleti, kısacası ileri demokratik hareketi, sosyal-ekonomik durumları ve çıkarları icabı desteklemeye eğilimli büyük kuvvetlerdir. Bu temel sınıfların en kısa zamanda aydınlatılıp, şuurlandırılıp ilerici demokratik cepheye katılmaları sağlanmadıkça bu cephe sağlam temellerden yoksun bırakılmış ve faşizme karşı demokrasi hareketi zayıf sosyal kuvvetlere dayandırılmış olur.

İlerici demokratik cephe birliği hareketi faşist hareket karşısında bir bakımdan handikaplı bir durumdadır. Çünkü faşizmin toplumdaki dayanağı sosyal sınıflar sayıca az, ama kudreti yüksek ve çıkarının nerede olduğunun bilincine varmış sınıflardır. Faşist ideolojinin toplumda ve siyaset alanındaki liderleri ve temsilcileri bu sınıflarla kolayca anlaşılıp ittifak kurabilirler. Oysa ilerici demokratik cephenin

ekonomik-siyasal gücünü teşkil edecek kentli-köylü emekçilerin sayıları on milyonları aşar ve bunlar bütün bir vatan sathına dağılmış durumdadırlar. Üstelik de henüz kendi çıkarlarının, meselelerinin çözüm yollarının bilgi ve bilincine varmamışlardır. Bunları uyarıp örgütlemek, hele bugünkü iftira kampanyalarının ve antidemokratik kanunların hüküm sürdüğü şartlar altında, çok zordur ama, başarılamıyacak bir iş değildir. İlerici demokratik hareketin faşizme en büyük üstünlüğü ve sonunda zaferin kendisinde olacağını garanti toplumun tarihsel gelişmesinin ve toplumsal gelişme kanunlarının ilerici demokratik cepheden yana oluşudur.

Gelecek Ümitli

Bununla beraber, emekçi halk kütlelerinin durumuna baktığımız zaman da, bütün zorlaştırıcı şartlara rağmen, gelecek için büyük ümitler veren belirtiler görülüyor. Sayıları milyonları bulan, birbirinden farklı sınıf ve zümrelerden meydana gelme, “Halk” dediğimiz bu büyük kütleyi uyarıp demokratik siyasal mücadele için örgütlemek işine nereden başlamalı? Elbette ki, bu muazzam kütlelerin içinde esasen belirmiş aktif noktalar, ilerici nitelikte örgütlenmeler varsa oradan işe başlamak en akla yakın, en gerçekçi ve pratik yoldur. Meseleyi böyle koyduğumuz zaman görüyoruz ki, diğer emekçi gruplara kıyasla en aktif, demokratik hakları uğrunda en mücadeleci ve ilerici nitelikte örgütlenmelere başlamış, üstelik de bir sınıfın küçük bir parçası olmayıp, kendi başına toplumun temel sınıflarından biri olan işçi sınıfı var. İşte diğer emekçi kütlelere kıyasla, işçi sınıfının öncülüğü her şeyden önce bu gerçekçi gözleme dayanıyor (tabii bunun bilimsel izahı da var).

Şimdi amaç, ilerici, toplumcu aydınların eğitici ve yönetici işbirliğiyle halk kütlelerinin bu tabakasında belirmiş olan ilerici faaliyeti, canlılığı, kuvvetlendirmek, şuurlandırmak, örgütlenmesini diğer emekçileri, özellikle köylüleri içine alacak surette genişletmek, emekçi kütleleri kendi meselelerinin çözümünün ve çıkarlarının nerede olduğunun bilincine vardırıp faşizme karşı ve Anayasa hak ve hürriyetlerinin gerçekleştirilmesi, ve halkımızın insanca yaşayabilmesi uğruna demokratik mücadeleye sokmaktır.

Sosyal Adalet, Sayı 2, Mart 1963